

Sant Climent del Castell de l'Espunyola

L'Espunyola

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: A la zona del Sant Climent de L'Espunyola.
Emplaçament Km. 139 de la C-26, seguir per la pista asfaltada poc més de 3 km.

Coordenades:

Latitud: 42.04702
Longitud: 1.78303
UTM Est (X): 399287
UTM Nord (Y): 4655713

Classificació

Número de fitxa 08078 - 2
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Romànic
Segle XII
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Les restes es troben en un avançat estat d'enrunament.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Religiós i/o funerari
Observacions protecció: BCIN: R-I-51-5473
Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari IPA NÚM. 3279
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada

Titular: 08077A008000080000HI

Fitxes associades:

Castell de l'Espunyola/Mas del Castell

Autoria de la fitxa Sara Simon Vilardaga

Data de registre de la dt., 01/06/2010 - 02:00

fitxa:

Descripció

Les restes de l'església de Sant Climent del Castell estan situades al costat mateix del Castell de L'Espunyola, a l'extrem nord del turó on hi ha ubicat el conjunt. Actualment l'església es troba en un avançat estat d'enrunament, tant sols s'observa part dels murs perimetrals, els quals estan formats per un aparell de carreus força ben tallats i col·locats regularment en filades i disposats a trencajunt i que es corresponen a part de l'estructura romànica, excepte part del mur del costat més nord que presenta un parament més irregular i amb carreus menys acurats, probablement corresponent a alguna reforma o modificació realitzada amb posterioritat, es creu que entorn al segle XVI o XVII. En el mur del costat sud-est encara podem veure part del brancal de la porta d'accés i una de les dovelles, era una porta d'arc de mig punt adovellada. Algun dels murs conserva entorn als dos metres d'alçada però el seu estat és fràgil i insegur, de fet en els darrers anys s'ha després part de la roca on es troben assentades les restes. Hi ha fotografies de principis del segle XX en les quals es pot veure l'església dempeus, era un edifici d'una sola nau, de planta rectangular, sense absis i amb la porta adovellada situada a la part sud del mur de llevant, també comptava amb una espadanya de doble obertura, i la nau era coberta amb volta apuntada sembla que realitzada amb posterioritat, cap al segle XIII. Segons les informacions publicades l'església s'esfondrà el dia 19 d'agost del 1914 o 1915. L'església es trobava a l'interior del recinte emmurallat juntament amb dues torres, conservades en l'actualitat i les quals van ser objecte de restauració entorn als anys 80 del segle XX. L'accés al recinte era a través d'una gran porta adovellada, també restaurada, i situada al davant de l'església, és un gran portal d'arc de mig punt; també es poden veure algunes restes de la muralla que cloïen les diferents construccions.

Història

L'església de Sant Climent de l'Espunyola formava part del bisbat d'Urgell i ja des d'origen era església parroquial, tot i estar situada dins el recinte castral. La primera referència documental de l'església de l'Espunyola la trobem a l'acta de consagració i dotació de l'església de Sant Joan de Montdarn que data de l'any 922, en aquest document s'hi descriuen els límits de l'església de Sant Joan entre els quals hi figura la "parrochiam de ipsa Sponiola". Pel que fa al castell, la primera referència documental és en un document del juny de 950, en el qual la comtessa Adelaida, filla dels comtes de Barcelona Sunyer i Riquilda, fa donació al monestir de Sant Joan de les Abadesses de l'alou que tenia al lloc de l'Espunyola, per remei de la seva ànima i la del seu pare i la seva mare (sembla que potser n'era abadessa la mateixa Adelaida). L'alou consta situat en el comtat de Berguedà, dins el terme de l'Espunyola amb l'església de Sant Climent, terres i cases. A més també s'hi aporten les afrontacions del castell.(DALMAU: 1976:886;). Al 985, el rei Lotari de França confirmava , en un precepte, els béns del monestir de Sant Miquel de Cuixà, entre el conjunt de possessions citades hi figura dins el comtat del Berguedà, el lloc de l'Espunyola, l'església de Sant Climent amb els delmes i primícies, terres, vinyes i totes les pertinences que el monestir tenia arran de la donació feta pel comte Sunyer de Barcelona abans de morir. Aquest document porta a creure que tot l'alou de l'Espunyola, incloent-hi l'església, pertanyien als comtes de Barcelona, i a partir de la donació a Sant Joan de les Abadesses i la confirmació a Sant Miquel de Cuixà es mantingué definitivament com a possessió de Cuixà; de fet es confirmarà la possessió de l'església en les butlles papals de Joan XV l'any 985 i de Sergi V

al 1010. Al llarg dels segles XII, XIII i XIV tenim constància de diverses notícies referides al llinatge dels Espunyola, els quals apareixen sovint vinculats a alguns esdeveniments importants de la història catalana. A partir del segle XIII el llinatge dels Espunyola, s'expandí, i continua apareixen molt relacionada amb altres famílies nobles, especialment de la contrada, com és el cas dels Pinós. Tornem a tenir notícia de l'església el 1314, quan Ramon "Cespunyola" va vendre al seu oncle R. De Sant Cerni la tercera part del delme que rebia de les parròquies de Sant Climent de l'Espunyola, de Sant Pere de l'Esgleiola i dels seus termes, això és el terç del delme de blat, vi, carnalatge, llana, formatge, cànem, lli i demés que ell pogués rebre. També li vengué els masos de Segats de la parròquia de Sant Climent i el de Cruillops de la de l'Esgleiola (SERRA VILARÓ: 1989:VOL.II, 475). En la visita al deganat del Berguedà l'any 1312 no apareix l'església de Sant Climent del Castell com a parroquial, però es creu que va continuar mantenint les funcions de parroquial fins al segle XVI, quan consta que va passar a ser parroquial la propera església de Sant Nicolau, la qual canvià la seva advocació per la de Sant Climent, aquesta encara és església parroquial en l'actualitat. A partir d'aquest segle XVI es degué inicià el seu abandonament arran de la pèrdua de culte. Pel que fa al llinatge dels Espunyola, en el fogatge de 1381, aquest ja no apareix residint en el castell, consta que era possessió de Mn. R. de Peguera, i tenia 15 focs. El lloc de l'Espunyola al segle XVII consta com a possessió del rei, i es trobava dins la sots-vegueria de Berga i la vegueria de Manresa.

Bibliografia

BACH, A. (2002). Montmajor i el seu comú. Ajuntament de Montmajor. DALMAU, R., CATALÀ, P. (1976): Els castells catalans. Dalmau ed., Barcelona. GAVIN, Josep M. (1985). "Inventari d'Esglésies. 17. Berguedà". Barcelona GUILLEM DE BERGUEDÀ I ALTRES TROBADORS (1986): Obra poètica. (Pròleg de Martí de Riquer). Edicions de L'Albí, Escriptors del Berguedà, núm. 2, Berga. IGLESIAS, Josep (1979). El Fogatge de 1553. Fundació Salvador Vives Casajuana, Barcelona. Inventari del Patrimoni Arquitectònic, núm. 3308 Generalitat de Catalunya. MADDOZ, P. (1845). Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de ultramar. Madrid. SERRA, Rosa. (et al.) (1991). Guia d'Art del Berguedà. Ed. Consell Comarcal del Berguedà i Patronat del Centre d'Estudis del Berguedà, Berga. SERRA VILARÓ, J. (1989): Baronies de Pinós i Mataplana. Reproducció facsímil de l'obra de 1930, editat el 1989 pel Centre d'Estudis Baganesos. SITJES I MOLINS, X. (1986): Esglésies romàniques del Bages, Berguedà i Cardener. Ed. Llibreria Sobrerroca. Manresa. TORRES, C.A.(1905) . "Itinerari per les Valls Altes del Llobregat. Berguedà", p. 167, Barcelona. VIGUÉ, Jordi i BASTARDES, Albert (1978: 207-210). "El Berguedà. Monuments de la Catalunya Romànica 1". Artestudi Eds. Barcelona. VILA, R.,(1991):Catalunya, esqueixos d'un passat.II, El Berguedà. Editorial Memòria, Mataró. VV.AA.(1981) "Gran geografia Comarcal de Catalunya", vol. 2, El Berguedà, Barcelona. VVAA. (1985: 254-255): "Catalunya Romànica. XII. El Berguedà", Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona. VV.AA. (1990). "Catàleg de Monuments i Conjunts Històric-Artístics de Catalunya", Direcció General del Patrimoni Cultural, Servei del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, Barcelona. VV.AA. (1994:137-141). "Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà", vol.5, Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

